

Motion till riksdagen 2021/22:3840

av **Maria Malmer Stenergard m.fl. (M)**

En målstyrd och långsiktigt hållbar migrationspolitik

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en målstyrd, stram och långsiktigt hållbar migrationspolitik och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör införa ett volymmål för asylmottagandet på nordiska nivåer och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en permanent migrationslagstiftning i allt väsentligt ska innebära en faktisk miniminivå enligt EU-nivå och övriga internationella åtaganden och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska ställas krav på grundläggande kunskaper i det svenska språket samt krav på kunskaper om det svenska samhället för permanent uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt försörjningskrav för permanent uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpt vandelskrav för permanent uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om begränsade undantag från kraven för permanent uppehållstillstånd och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett strikt regelverk och skärpta försörjningskrav vid familjeåterförening och anhöriginvandring och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en humanitär skyddsgrund i en permanent migrationslagstiftning ska vara i nivå med de lägst ställda kraven i svenska konventionsåtaganden och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för familjemedlemmar som sammanbott med en svensk medborgare under en längre

tid att ansöka om uppehållstillstånd och avvakta besked på ansökan i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att antalet gränskontroller kraftigt ska öka och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör undersöka möjligheten att begära stöd från Frontex för gränskontroll vid yttre gräns och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska ha en lagstiftning som gör det möjligt att i en krissituation avvisa asylsökande till ett annat säkert land och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i lag tydligt ska anges vilka skyldigheter en asylsökande har och att det ska leda till konsekvenser om skyldigheterna inte fullgörs och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Migrationsverket tidigt bör ge asylsökande information om svenska lagar och regler och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en revision gällande Migrationsverkets verksamhet och effektivitet och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i lag kräva styrkt identitet på den som söker uppehållstillstånd i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka möjligheterna att omhänderta pass och andra identitetshandlingar och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten ska kunna söka igenom person, egendom och elektronisk utrustning och med tvång uppta biometri om det krävs för att utreda identitet och tillkännager detta för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en möjlighet att vid inresa och i samband med inre utlänningskontroll och verkställighet kunna omhänderta och tömma digitala medier i syfte att utreda en utlännings identitet och medborgarskap och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fingeravtryck bör kunna tas från sex års ålder vid inresa, ansökan om uppehållstillstånd på grund av skyddsbehov, förvar samt inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av utlänningslagens och utlänningsförordningens regler om uppgifts- och underrättelseskyldighet och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bestämmelserna om främlingspass för skyddsbehövande måste skärpas och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten ska ges i uppdrag att kraftigt öka antalet inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten ska ges effektivare verktyg och utökade befogenheter för inre utlänningskontroller och tillkännager detta för regeringen.
26. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten för polisen att ta dna-prov vid inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.
27. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en möjlighet att göra husrannsakan i samband med inre utlänningskontroll och tillkännager detta för regeringen.
28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att bestämmelsen om att ta fotografi och fingeravtryck vid en inre utlänningskontroll ska vara tvingande och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige behöver säkerställa att det inte finns en diskrepans mellan det utrymme för biometrisk behandling som framgår av EU-rätten och det stöd som framgår av nationell rätt och tillkännager detta för regeringen.
30. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffen för allvarliga fall av människosmuggling ska skärpas i Sverige och EU och tillkännager detta för regeringen.
31. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ha ett rättssäkert och väl fungerande system för medicinska åldersbedömningar och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en hög nivå av rättssäkerhet i det svenska asylsystemet och genomföra en oberoende studie av kvaliteten i den svenska asylprocessen och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om återkallelse av uppehållstillstånd och skyddsstatusförklaring och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om översyn av informationsöverföring och en informationsplikt till Migrationsverket i vissa fall och tillkännager detta för regeringen.
35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om handläggningstider och tillkännager detta för regeringen.
36. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att begränsa rätten till eget boende under asyltiden och tillkännager detta för regeringen.
37. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa krav på anmälan vid planerad frånvaro från Migrationsverkets asylboenden och tillkännager detta för regeringen.
38. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödboenden och schablonersättningar vid mottagande av ensamkommande barn och ungdomar ska användas i ökad utsträckning och tillkännager detta för regeringen.
39. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Statskontoret ska ges i uppdrag att snabbutreda om takpriset för Migrationsverkets boenden bör sänkas och om avtalstiderna för dessa boenden bör förändras och tillkännager detta för regeringen.
40. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att rätten till efterlevandestöd för barn och ungdomar i HVB- och familjehem samt stödboenden ska avskaffas och tillkännager detta för regeringen.

41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett tak om max åtta timmars ersättning för offentliga biträden i asylärenden i första instans och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska driva på för ett förstärkt europeiskt gränsskydd och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara drivande för att dagens EU-gemensamma asylsystem på sikt ska ersättas med ett nytt EU-gemensamt asylsystem och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strama upp reglerna för när EU-migranter kvalificerar sig till de sociala trygghetssystemen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att möjliggöra ytterligare kvalificering till bidrag och andra sociala förmåner och tillkännager detta för regeringen.
46. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återinföra registreringsplikten för EES-medborgare med uppehållsrätt och tillkännager detta för regeringen.
47. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska ansvara för förteckningen över säkra länder och tillkännager detta för regeringen.
48. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska antalet vidarebosättningar och tillkännager detta för regeringen.
49. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vid vidarebosättning ställa krav på integrationsförmåga, alternativt prioritera kvinnor, flickor eller hbtq-personer, och tillkännager detta för regeringen.
50. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att utreda en fastlagd ordning för skydd för lokalanställda, såsom tolkar, som ställer sig till svensk försvarsmakts förfogande, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

En av 2020-talets allra största uppgifter i svensk politik är att lösa de stora integrationsproblemen. Det är avgörande för vår framtid som land.

Invandring kan vara löftesrik och har bidragit till att skapa några av världens mest dynamiska samhällen. Hundratusentals människor har under årens lopp kommit till Sverige och berikat vårt land med kultur, kunskap, entreprenörskap och skattepengar. Men invandring är också alldeles uppenbart något komplicerat som kan skapa ojämlikhet och stora motsättningar. Få länder har fått erfara det lika mycket som Sverige de senaste decennierna.

När invandringen – och integrationen därefter – fungerar bra, så berikar den invandrarlandet och ger goda förutsättningar för den som invandrar att skapa en bättre framtid för sig och sina barn. Men så blir det inte om landet dit många söker sig tar emot fler än man mäktar med eller slarvar med integrationen av dem som kommer. Det är lätt att blunda för det som i grunden är riktigt svårt och fyllt av målkonflikter. Den framgångsrika invandringen – eller den framgångsrika internationaliseringen av ett land – kommer inte med automatik.

Under de senaste decennierna har Sverige gått från att vara ett land som präglas av en betydande homogenitet till att vara ett invandrarland. Idag är var femte person född utomlands, och bara de senaste tio åren har över 400 000 asylrelaterade uppehållstillstånd beviljats. Trots det har svensk politik aldrig tagit invandring eller integration på det allvar som krävs. Det har aldrig funnits ett genomtänkt förhållningssätt till hur många som bör få komma hit och på vilka villkor. Inte heller vad vi som land måste göra för att lyckas integrera människor in i den svenska gemenskapen, om de kommer hit från länder med helt andra lagar, regler och kulturer. Än mindre vad vi är beredda att kompromissa med om vi inte lyckas med integrationen. Eller hur vi ska möta de problem som uppstår, framförallt när integrationen inte lyckas.

Eklund och Larsson (2020) konstaterar att en majoritet av de utrikes födda i arbetsför ålder under perioden 1990–2016 inte uppnådde självförsörjning. År 2019 var cirka 675 000, eller 50 procent, av invandrarna i arbetsför ålder inte självförsörjande, och utländska kvinnor är i hög grad marginaliserade på den svenska arbetsmarknaden. Enligt beräkningar som baseras på riksdagens utredningstjänst kommer de människor som invandrade till Sverige under den förra mandatperioden (2014–2018) få olika bidrag istället för arbetsinkomster till en kostnad av närmare 75 miljarder kronor under sina första tio år i Sverige. Endast en av tre av de som asylinvandrade till Sverige under flyktingkrisen 2015 jobbade fyra år senare. Bland kvinnorna var det färre än en av fem som hade förvärvsarbetat under året. Barn till föräldrar som försörjer sig genom bidrag har sämre skolresultat, mår i större utsträckning psykiskt dåligt och riskerar själva ett livslångt utanförskap. Var tredje utrikes född elev lämnar grundskolan utan behörighet till gymnasiet.

Integrationskrisen är särskilt påtaglig i Sveriges utanförskapsområden där trångboddheten, hedersförtrycket, kriminaliteten och hopplösheten breder ut sig. Nästan hälften av kvinnorna i socialt utsatta områden uppger att de är otrygga på kvällstid i sitt eget bostadsområde. Nära 70 procent av de boende i samma områden uppger att det finns kriminella personer eller grupperingar som har en inverkan på området i något avseende. Många anger att de påverkar personer i området att inte vittna. Parallella samhällen växer fram när rättsstaten inte klarar av sitt uppdrag.

För att bryta och vända denna utveckling krävs en lång rad reformer och åtgärder som rör bland annat arbetsmarknad, utbildning, bidragssystem, socialtjänst och rättspolitik.

Men en förutsättning för att en sådan reformpolitik ska lyckas är att Sverige förmår införa och under överskådlig tid upprätthålla en restriktiv migrationspolitik. Det humana är inte att låta så många som möjligt komma innanför Sveriges gränser. Det humana är att låta alla de som redan sökt och fått skydd här få en verklig möjlighet att komma in i samhället. I Sverige ska ett nej vara ett nej – men ett ja måste också bli ett ja på riktigt. En lyckad integration är också en förutsättning för att vi i framtiden ska kunna ta emot människor från andra delar av världen.

Med den tillfälliga lagen stramade Sverige åt det migrationspolitiska regelverket. Trots det har asylinvandringen till Sverige fortsatt varit oproportionerligt hög. Antalet asylansökningar i Sverige uppgick under 2019 till knappt 22 000. Det var det sjätte största asylmottagandet, sett till både andel och antal, av EU:s samtliga 27 medlemsstater. Det är också tre gånger så många asylansökningar som registrerades i Norge, Danmark och Finland tillsammans. Därutöver tillkommer invandring genom familjeåterförening. Det är sammantaget en asylinvandring på ohållbart höga nivåer, sett till Sveriges mottagandekapacitet och integrationsförmåga. Det gagnar inte Sverige att som

regeringen tala om historiskt låga nivåer asylsökande genom att jämföra antalet asylsökande vid två extrema situationer som flyktingkrisen och coronapandemin. I juli 2021 ersattes den tillfälliga lagen med ett permanent regelverk. Det nya regelverket är långt ifrån det strama regelverk som Sverige skulle behöva för att kunna uppnå en kraftigt minskad asylinvandring. Det saknas krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället för permanent uppehållstillstånd, och försörjningskravet är lågt ställt. Lagen innehåller omfattande undantagsbestämmelser, vad gäller både kraven för permanent uppehållstillstånd och kraven för anhöriginvandring. Dessutom infördes en ny bred grund för uppehållstillstånd som går långt utöver den humanitära ventil som tidigare har funnits. Sammantaget riskerar lagen att leda till ett alltför stort asyltryck mot Sverige och till att personer med gällande av- eller utvisningsbeslut försöker hålla sig kvar i landet samtidigt som lagen inte bidrar till en stärkt integration på det sätt som den borde göra.

För att Sverige ska klara av integrationskrisen är det därför helt centralt att den svenska migrationspolitiken utgår från EU:s minimikrav, samtidigt som söktrycket till Sverige minskar. För det krävs en samlad och konsekvent politik som ligger fast under många år framöver.

Ett volymmål för en stram och långsiktigt hållbar migrationspolitik

Moderaterna anser att Sverige bör införa ett volymmål för asylmottagandet, som innebär ett betydligt lägre mottagande än i dag. Sveriges asylmottagande ska inte överstiga nivåerna i Norge, Finland och Danmark med hänsyn tagen till folkmängd. I fråga om asylsökande innebär det utifrån 2019 års siffror att Sveriges asylmottagning behöver minska från 22 000 till cirka 5 000 asylsökande per år. Detta enligt statistik från Migrationsverket och Eurostat.

Volymmålet är avsett att fungera som ett kraftfullt styrmedel och vara vägledande för den svenska invandringspolitiken. Om målet inte ser ut att uppnås krävs skärpande åtgärder i syfte att nå målet och därmed åstadkomma hållbara nivåer. Ett överskridet mål ska däremot inte vara en avslagsgrund för en enskild asylsökande. Var och en har rätt att få sin asylansökan prövad och uppehållstillstånd ska beviljas om det föreligger ett skyddsskäl. Förslaget om volymmål står därmed inte i konflikt med asylrätten utan ger politiken ett tydligt styrmedel att hantera migrationspolitiken med nödvändig långsiktighet.

Vi föreslår att regeringen vart fjärde år ska presentera en migrationspolitisk handlingsplan för riksdagen. Handlingsplanen ska inkludera en utvärdering av den förda politiken och eventuella åtgärder som ska vidtas om volymmålet riskerar att överskridas. Vilken utrikes- och biståndspolitik som regeringen avser att bedriva för att förebygga behovet av flykt och för att säkerställa ett effektivt återvändande bör också redovisas i handlingsplanen. I likhet med den klimatpolitiska handlingsplanen, bör även en migrationspolitisk handlingsplan remitteras i enlighet med beredningskravet i 7 kap. 2 § RF. Regeringen bör dessutom årligen i budgetpropositionen utvärdera den förda migrationspolitiken. Genom att införa motsvarande migrationsplan och migrationsredovisning som finns inom det klimatpolitiska ramverket skulle förutsättningarna för att få en hållbar och genomtänkt migrationspolitik öka betydligt. Ju mer gedigna underlag som finns, desto bättre underbyggda beslut kan fattas.

Skärpta krav för permanent uppehållstillstånd

Krav på kunskaper i svenska och om svenska samhället

Migrationskommittén föreslog i betänkandet *En långsiktigt hållbar migrationspolitik* att permanent uppehållstillstånd endast ska kunna beviljas om utlänningen uppfyller krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, kan försörja sig och det med hänsyn till utlänningens förväntade levnadssätt inte råder tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas.

I utlänningslagen saknas krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap, eftersom regeringen i sin proposition valde att inte gå vidare med kommitténs förslag. Vi föreslår att förslaget i betänkandet snarast införs. Det innebär att sökanden ska uppfylla krav på kunskaper i svenska och samhällskunskap för att beviljas permanent uppehållstillstånd. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska bemyndigas att meddela föreskrifter om utformning och kontroll av språk- och samhällskunskapskraven.

Skärpt försörjningskrav

Den närmare nivån på försörjningskravet anges inte i lagstiftningen utan har delegerats till förordning. Av utlänningsförordningen (2006:97) framgår att försörjningskravet är uppfyllt om utlänningen har lön som efter avdrag för preliminär skatt uppgår till förbehållsbeloppet vid utmätning av lön enligt 7 kap. 5 § utsökningsbalken. Det innebär för år 2021 en inkomst på 5 016 kr per månad efter skatt samt tillägg för boendekostnad. Beräkningen ska endast göras med beaktande av vad som behövs för försörjning av utlänningen själv och inte eventuella familjemedlemmar. För att försörjningskravet ska anses vara uppfyllt anges att försörjningsförmågan måste ha en viss varaktighet.

Moderaterna anser att lagstiftaren tydligare ska ange nivån för försörjningskravet, och att den ska vara betydligt högre och omfatta dem som utlänningen har försörjningskyldighet för. Det är inte rimligt att nivån ska utgå från förbehållsbeloppet i utsökningsbalken eftersom syftet med detta är att under en begränsad tid leva på så kallat existensminimum på grund av skulder.

För att garantera en varaktighet i försörjningsförmågan måste det, utöver en framåtsyftande bedömning, krävas att den som ska stå för försörjningen har haft en inkomst under minst ett år.

Skärpt vandelskrav

Vad gäller vandelskravet innebär lagstiftningen att det, utifrån utlänningens förväntade levnadssätt, inte ska råda tveksamhet om att ett permanent uppehållstillstånd bör beviljas. Moderaterna anser att vandelskravet bör skärpas. Permanent uppehållstillstånd är inte en rättighet, och ett hederligt levnadssätt ska premieras. Även om det finns risker med en för hög detaljeringsgrad bör det uttryckligen framgå att den som begått ett brott med straffvärde på en månads fängelse eller högre inte ska vara berättigad till permanent uppehållstillstånd. Det utesluter inte att det alltid ska göras en helhetsbedömning och att det kan finnas fall där kortare påföljd kan leda till att permanent uppehållstillstånd inte beviljas.

Därtill bör den karenstid som gäller för ansökan om svenskt medborgarskap även gälla för permanent uppehållstillstånd. Som exempel innebär det att ansökan kan göras

tidigast fyra år efter att brottet begicks om det resulterade i ett fängelsestraff på en månad.

Begränsade undantag

Undantag kan göras från kraven för permanent uppehållstillstånd om det finns *särskilda skäl*. Genom att införa en möjlighet till undantag vid särskilda skäl i stället för att utgå från förslaget i Migrationskommitténs betänkande om *synnerliga skäl* vidgas möjligheten till undantag från kravet på permanent uppehållstillstånd på ett sätt som inte är önskvärt när Sverige behöver strama upp migrationslagstiftningen. Moderaterna föreslår därför att utformningen i stället ska utgå från betänkandet, vilket således innebär att undantag endast ska kunna göras när det föreligger synnerliga skäl.

Som en följd av att vi anser att det i lagstiftningen ska införas krav på språk och samhällskunskap bör det tydliggöras att kravet på synnerliga skäl för undantag också omfattar dessa krav, dvs. att bestämmelsen får en utformning i överensstämmelse med förslaget i betänkandet.

Strikt regelverk och skärpta försörjningskrav vid familjeåterförening och anhöriginvandring

Skärpt försörjningskrav för alternativt skyddsbehövande

Flyktingar har, enligt familjeåterföreningsdirektivet, rätt att vara undantagna från försörjningskrav om ansökan görs inom tre månader från det att anknytningspersonen fick uppehållstillstånd och/eller förklarats vara flykting. Någon motsvarande rätt finns inte för alternativt skyddsbehövande. Eftersom Moderaterna anser att lagstiftningen bör ligga på miniminivå, menar vi att alternativt skyddsbehövande inte ska omfattas av ett sådant undantag från försörjningskravet för anhöriga.

Det finns i sammanhanget anledning att påtala att det inte handlar om rätten till familjeåterförening utan endast möjligheten till undantag från försörjningskravet. Det är en rimlig utgångspunkt att den som vill återförenas med sina anhöriga i Sverige också kan försörja dem. Det är dessutom ett nödvändigt verktyg för att öka drivkraften för arbete, för lyckad integration och för att bryta socialt utanförskap. Om anknytningspersonen uppfyller försörjningskraven ökar möjligheten för de anhöriga som kommer efter att få en bra tillvaro i Sverige och de får lättare att integreras. Moderaterna anser därför att det sammantaget finns goda grunder för att alternativt skyddsbehövande ska uppfylla försörjningskravet för att ha rätt till anhöriginvandring utom i de fall det finns skäl att göra undantag i enlighet med ventilen om synnerliga skäl (se mer om synnerliga skäl nedan).

Försörjningskrav om familjeåterförening är möjlig i ett land utanför EU som familjen har särskild anknytning till

Av artikel 12 i familjeåterföreningsdirektivet följer att försörjningskrav kan ställas om familjeåterförening är möjlig i ett tredjeland med vilket referenspersonen och/eller familjemedlemmen har särskild anknytning. Regeringen föreslår att *familjen* ska ha särskild anknytning. För att Sverige ska ligga på en miniminivå anser Moderaterna att det ska räcka att referenspersonen eller familjemedlemmen har särskild anknytning till ett tredjeland där familjeåterförening är möjlig.

Undantag från försörjningskrav när sammanboende utomlands inte förelegat en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat

Vad gäller undantag från försörjningskrav när sammanboende utomlands inte förelegat en längre tid och det inte heller på annat sätt står klart att förhållandet är väl etablerat, har regeringen försökt förtydliga förslaget i Migrationskommitténs betänkande genom det nya stycket 5 kap. 3 d § 3 UtlL. Frågan är dock om regeringens förslag i praktiken utgör ett förtydligande eller om det kommer få andra konsekvenser.

Artikel 9.2 i familjeåterföreningsdirektivet ställer inte upp något krav på hur länge relationen ska ha förelegat innan flyktingen reste i in medlemsstaten. Däremot står det uttryckligen i bestämmelsen att det ska röra sig om familjeband som ”har etablerats före inresan”. Mot bakgrund av att Sverige behöver ligga på miniminivå är det av vikt att det inte införs skrivningar som riskerar att förskjuta innebörden av begrepp som detta. Nuvarande utformning av bestämmelsen framstår som en komplicerad lösning som riskerar att få oförutsedda konsekvenser. Moderaterna anser mot denna bakgrund att regeringens tillägg i 5 kap. 3 d § tredje stycket UtlL ska strykas.

Tidsfristen för undantaget från försörjningskravet för kvotflyktingars anhöriginvandring ändras

För kvotflyktingar börjar tremånadersfristen för ansökan om uppehållstillstånd på grund av anknytning, under vilken försörjningskrav inte ställs, att löpa från inresedatumet. I Migrationskommitténs betänkande föreslogs dock att beräkningen skulle göras på samma sätt som för andra flyktingar, dvs. att den börjar löpa från det att anknytningspersonen beviljats uppehållstillstånd. Migrationsverket påtalar i sitt remissvar att begreppet ”rest in i Sverige” tolkas som att det avser tidpunkten för när personen kommit till Sverige, dvs. vid gränspassage. ”Denna typ av information registreras inte alltid i ärendena, vilket kan försvåra automatiserad behandling. Det kan därför också finnas behov av förtydligande av hur beräkningen av tremånadersfristen ska ske om inresetidpunkten i ett enskilt fall inte är känd.” Mot bakgrund av detta, och att det finns en generell undantagsregel från försörjningskrav i utlänningslagen (jfr MIG 2020:5) bör tremånadersfristen börja löpa från beslut om uppehållstillstånd.

Den generella undantagsmöjligheten vad gäller försörjningskrav vid anhöriginvandring ska begränsas

En anknytningsperson kan undantas från kravet på försörjning vid anhöriginvandring om det finns *särskilda skäl*. Moderaterna föreslår att utformningen i stället utgår från förslaget i Migrationskommitténs betänkande, vilket innebär att undantag endast ska kunna göras när det föreligger *synnerliga skäl*.

Regeringen anförde som motiv till den mer generösa undantagsbestämmelsen att undantag ska kunna göras där det framstår som orimligt att ett försörjningskrav uppställs, t.ex. om det i ett enskilt fall bedöms stå i strid med Sveriges konventionsåtaganden att uppställa ett försörjningskrav. Med anledning av det bör det framhållas att familjeåterföreningsdirektivet ger medlemsstaterna rätt att uppställa ett försörjningskrav. Direktivet har antagits med beaktande av de principer som erkänns i artikel 8 i Europakonventionen, vilket innebär att upprätthållandet av försörjningskravet i de allra flesta fall är förenligt med det svenska konventionsåtagandet (prop. 2015/16:174 s. 47, prop.

2018/19:128 s. 41 och 45–46, MIG 2019:21 och Migrationsverkets rättsliga ställnings- tagande RS/011/2020).

Moderaterna anser att det ska vara fråga om en restriktiv tillämpning.

Möjligheten att vägra uppehållstillstånd vid anknytning på grund av ålder

Upphållstillstånd på grund av anknytning får vägras om någon av makarna eller samborna är under 18 år. Moderaterna föreslår att åldersgränsen sätts till under 21 år. Av artikel 4.5 i familjeåterföreningsdirektivet följer att för att garantera en bättre integration och förhindra tvångsäktenskap får medlemsstaterna kräva att anknytningspersonen och dennes make/maka ska ha uppnått en viss lägsta ålder, och högst 21 år, innan maken/makan kan återförenas med referenspersonen.

Bland länder som har åldersgränser högre än 18 år finns våra grannländer Danmark och Norge men också länder som Nederländerna, Österrike och Belgien. Moderaternas utgångspunkt är att det svenska regelverket ska vara på miniminivå i förhållande till EU-rätten men också i linje med övriga nordiska länder med tanke på att många fler asylsökande väljer Sverige framför våra nordiska grannländer. För att migrationslagstiftningen ska vara långsiktigt hållbar anser Moderaterna att Sverige ska använda sig av den möjlighet till en åldersgräns om 21 år som familjeåterföreningsdirektivet ger.

Upphållstillstånd på grund av humanitära skäl

Moderaterna anser att en humanitär ventil liksom övriga delar av utlänningslagstiftningen ska ha en mycket restriktiv utformning. Enligt Moderaternas mening bör utformningen utgå från den bestämmelse som infördes i samband med den tillfälliga lagen men delvis justeras med hänsyn till den lagtekniska kritik som Lagrådet tidigare framfört. Det innebär att om uppehållstillstånd inte kan ges på annan grund, får tillstånd beviljas en utlännings om det framgår av omständigheterna att hans eller hennes anknytning till Sverige eller personliga omständigheter i övrigt nödvändiggör detta. Moderaternas förslag innebär att den humanitära ventilen även fortsättningsvis kommer ligga på miniminivå. Den bestämmelse som infördes i juli 2021 har tappat karaktären av undantagsbestämmelse. ”Migrationsverket bedömer att bestämmelsen med tiden inte längre kan komma att tillämpas bara i undantagsfall”, skrev Migrationsverket i sitt remissvar.

Moderaterna befarar att även skrivningen ”har vistats i Sverige med uppehållstillstånd” i 5 kap. 6 § UtlL kan innebära att personer som haft uppehållstillstånd men ändå lämnat landet, kan se en möjlighet att få tillstånd och därför återvända till Sverige. Samtidigt talas i lagkommentaren om personer som ”vistas i Sverige med uppehållstillstånd” (se s. 167). Det framstår därför som oklart hur lagstiftaren tänkt att bestämmelsen ska tillämpas i detta avseende.

Utlandssvenskars möjlighet till familjeåterförening

För svenska medborgare som bott utomlands med sin familj vållar det ofta problem i de fall familjen vill återvända till Sverige. I det fall det handlar om en utlänning som sammanlevt utomlands i ett väl etablerat förhållande med en svensk medborgare som också varit svensk medborgare under tiden sammanboendet varat bör utlännings kunna invänta, och möjligen även ansöka om, uppehållstillstånd från Sverige. Denna möjlighet bör närmare utredas.

Stärkt gränskontroll

Det är uppenbart att Sveriges gränsskydd är otillräckligt. Schengeninspektionen som utfördes under hösten 2017 bekräftade det allvarliga läget och riktade kritik mot gränspolisens organisation, personal, resursfördelning samt övergripande kompetens och gav totalt 165 rekommendationer varav 95 angående verksamheten vid den yttre gränsen. Gränspolisens har uttalat att man delar rapportens iakttagelser och konstaterar att ”vi har hamnat i ett läge där det är plågsamt uppenbart hur stora bristerna är”. Polismyndigheten har även i sitt budgetunderlag 2021–2023 pekat ut ett behov av att förbättra den gränspolisiära verksamheten.

Polismyndigheten uppger att statistiken, inte minst avseende inre utlänningskontroller och polisavvisningar, ska användas med stor försiktighet. Av de siffror om polisavvisningar som framgår av Polismyndighetens årsredovisning 2020 har det totala antalet avvisningar (inne i landet respektive vid gräns) legat på mellan 7 956 år 2020 och 9 711 år 2018. År 2020 fattades 66 procent av besluten vid den återinförda gränskontrollen vid inre gräns och motsvarande siffra år 2018 var 71 procent. Vid en jämförelse enbart med beslut fattade vid gräns var andelen 76 procent respektive 81 procent. Det framstår som ett försvinnande litet antal sett till hur många människor som på olika sätt passerar svenska gränser på ett år. Enskilda gränspoliser har i media larmat om att Sverige har tappat kontrollen över vilka som reser in samt befinner sig i Sverige. Det finns därför, sammantaget, anledning att anta att de åtgärder som Polismyndigheten vidtagit inte är tillräckliga och att det fortsatt föreligger brister i den svenska gränskontrollen. Något som även bör ses i ljuset av att Sverige har en höjd säkerhetsnivå och allvarliga problem med grov organiserad brottslighet och gängvåld.

Den första linjen i kampen mot den gränsoverskridande brottsligheten är Polismyndighetens gränspolissektion. Det är därför viktigt att gränspolisens verksamhet är väl fungerande och besitter adekvat förmåga och kapacitet att skydda och kontrollera den svenska gränsen. Kontrollen av vilka personer som kommer in i vårt land måste skyndsamt förbättras och antalet utförda gränskontroller kraftigt öka. En förbättrad gränskontroll bör medföra ett effektivare arbete mot människosmuggling.

Polismyndigheten har identifierat gränskontrollen som ett resurskrävande arbete som innebär en betydande ansträngning för gränspolisens verksamhet, vilket i sin tur påverkar gränspolisens arbete att verkställa av- och utvisningsbeslut. En förstärkning av gränspolisens är direkt kopplad till Polismyndighetens tillväxtarbete om 10 000 fler polisanställda fram till 2024.

Innan fler poliser kommit ut i tjänst krävs fler insatser för att på kort sikt stärka den svenska gränskontrollen. Moderaterna vill därför att regeringen ser över möjligheterna att begära stöd från EU:s gränskontrollmyndighet Frontex för att skärpa gränsskyddet vid svensk gränspassage mot tredje land. Det kan till exempel röra sig om förstärkta personalresurser som tekniska hjälpmedel. Stödet kan motiveras med att Sverige behöver hjälp att uppfylla sina unionsrättsliga åtaganden att ha en väl fungerande gränskontroll vid inresa från tredje land, ha ett ordnat mottagande för asylsökande samt säkerställa att personer med av- och utvisningsbeslut lämnar det gemensamma territoriet.

Möjlighet till direktavvisning i krissituationer

I Sverige bör det införas en lagstiftning som i en krissituation ger möjlighet till direktavvisning av asylsökande till ett annat säkert land om de asylsökande kommer via annat

EU-land där de inte registrerats som asylsökande. Lagstiftningen ska kunna aktualiseras genom ett regeringsbeslut. För att ett beslut om direktavvisning ska kunna fattas krävs att antalet asylsökande som söker sig till Sverige allvarligt påverkar viktiga funktioner i samhället. Vid beslutet bör det tidigare asylmottagandet beaktas. Förslaget ligger i linje med FN:s flyktingkonvention (Genèvekonventionen) vars kärna är att människor på flykt ska få skydd och få sina fall prövade i ett säkert land. Direktavvisning till annat säkert land respekterar asylrätten så länge avvísningar sker till säkra länder, som Danmark eller Tyskland. Undantag kan finnas om en person har nära familjemedlemmar i Sverige. I ett krisläge kan direktavvisning till annat säkert land även motiveras ur ett EU-rättsligt perspektiv. Motsvarande krislagstiftning finns i Norge, Danmark och Österrike.

Klargörande av asylsökandes skyldigheter

Det svenska asylsystemet ska präglas av tydlighet, effektivitet och rättssäkerhet. I lag ska det finnas angivet vilka skyldigheter den som söker asyl i Sverige har. Det ska bland annat handla om skyldighet att utan dröjsmål ansöka om asyl och lämna in identitetshandlingar. Det ska också handla om skyldighet att hörsamma kallelser, meddela adressändring samt medverka till att identiteten utreds, inklusive en skyldighet att vid behov medverka i en medicinsk åldersbedömning samt medverka till DNA-prov för att fastställa familjerelationer. Om skyldigheterna inte följs ska det medföra konsekvenser. Det kan röra sig om exempelvis nedsättning av ersättning, visitation, beslag, husrannsakan eller förvar. Om den asylsökande inte medverkar till utredningen ska asylansökan, med beaktande av den grundläggande principen om att ansökan om internationellt skydd ska prövas i sak, ytterst kunna avslås.

Information till asylsökande

Migrationsverket bör även säkerställa att asylsökande tidigt får information om svenska regler, till exempel att Sverige inte tillåter hedersförtryck eller våld mot hbtq-personer, konvertiter eller barn. Brottsliga handlingar som syftar till att inskränka andras fri- och rättigheter ska beivras och polisanmälas.

Effektiviteten hos Migrationsverket

Enligt en internrevisionsrapport gällande Migrationsverket från 2016 fattas i genomsnitt ett asylbeslut i veckan av varje årsarbetare på Migrationsverkets asylprövning. I Finland är kravet att varje årsarbetare ska klara 100 beslut om året.

Enligt Migrationsverkets årsredovisning 2020 har produktiviteten, i form av det totala antalet ärenden per årsarbetskraft och år, ökat vad gäller asylärenden totalt. 2018 var siffran 50 för att de två efterföljande åren öka till 67 respektive 80. Samtidigt framgår det av siffror i årsredovisningen att denna positiva utveckling inte gäller all ärendehantering. Det finns mot denna bakgrund ett utrymme för Migrationsverket att förbättra sin effektivitet. En oberoende instans bör genomföra en revision gällande Migrationsverkets effektivitet och verksamhet. För- och nackdelar med att dela upp Migrationsverket i flera olika myndigheter ska övervägas inom ramen för denna översyn.

Prioritera identitetsfrågor och se över informationsskyldigheten

Frågor som rör identitet hänger samman med ett lands säkerhet, allmänna ordning och tilltro till asylsystemet. Dessa frågor är därför av stor vikt. Moderaterna vill att det i lagstiftningen ska införas krav på att den som söker ett uppehållstillstånd i Sverige ska styrka sin identitet. Det är den som söker asyl i Sverige som har bevisbördan, vilket innebär en skyldighet att tillhandahålla relevanta uppgifter och bevisning samt i förekommande fall ge tillfredsställande förklaringar till varför bevisning saknas (jmf UNHCR:s handbok om förfarandet och kriterierna vid fastställande av flyktingars rättsliga ställning enligt 1951 års konvention och 1967 års protokoll angående flyktingars rättsliga ställning, punkterna 195–205). Bevislättning i asylärenden ska kunna tillämpas efter en bedömning i varje enskilt fall om den sökande lämnat en tillfredsställande förklaring till varför identitetshandling eller annan bevisning saknas. Det ska dock inte råda någon tvekan om att utgångspunkten, och huvudregeln, för den som ansöker om uppehållstillstånd i Sverige är att kunna styrka sin identitet. Likväl anser Moderaterna att det behövs insatser på ett flertal politikområden som leder till att signalen blir tydlig – Sverige och svenska myndigheter arbetar systematiskt, målinriktat och tillsammans med identitetsfrågor och mot fusk.

Identitetsfrågan ska vara central i asylprocessen och identiteten ska börja utredas noga direkt när en person anländer till Sverige. Migrationsverket bör säkerställa att personal som kommer in redan tidigt i processen har kompetens kring identitetsfrågor och olika dokument för att minimera risken att förfälskade handlingar läggs till grund för beslut. För att underlätta identitetsutredningar, och för att underlätta återvändande för det fall det blir aktuellt, bör Migrationsverket och Polismyndigheten samarbeta i större utsträckning än i dag och verka för ökad samsyn rörande bedömning av identitet. Det handlar till exempel om att dela information så som passagerarlistor eller olika registreringar eller att dela databaser.

I dag har Migrationsverket och Polismyndigheten möjlighet att omhänderta passhandling eller andra identitetshandlingar om en person ansöker om uppehållstillstånd när han eller hon kommit till Sverige eller därefter i väntan på att han eller hon får tillstånd att vistas i eller lämnar landet. Pass och andra identitetshandlingar ska kunna tas i beslag i större utsträckning, oberoende av om personen ansöker om uppehållstillstånd eller inte. Rätten att omhänderta pass och andra identitetshandlingar bör även ges till fler myndigheter, till exempel Tullverket, Kustbevakningen och Arbetsmiljöverket, då dessa är gränskontrollerande myndigheter respektive deltar i arbetsplatskontroller.

Det är inte ovanligt att en person undanhåller identitetshandlingar från myndigheterna efter råd från smugglare eller andra migranter. Relevanta myndigheter ska därför också ha rätt att söka igenom person, egendom och elektronisk utrustning samt med tvång kunna uppta biometri om det krävs för att utreda en persons identitet. Polismyndigheten har i flera sammanhang påtalat att det finns ett behov av att vid inresa och i samband med bl.a. inre utlänningskontroll och verkställighet kunna omhänderta och tömma digitala medier i syfte att utreda en utlännings identitet och medborgarskap. Även Säkerhetspolisen påtalar ett sådant behov. Moderaterna kan inte annat än instämma i att frågan är såväl angelägen som brådskande och att regeringen därför omgående behöver tillsätta en utredning.

Migrationsverket och polisen får under vissa förutsättningar enligt 9 kap. 8 § UtIL fotografera och ta fingeravtryck av en utlänning, om utläningen har fyllt 14 år. Moderaterna ser det som önskvärt att reglerna om åldersgränser för fingeravtryck är så enhetliga som möjligt på migrationsområdet. En åldersgräns om 6 år för fingeravtryck finns i

9 kap. 8 a § UtL. Inom ramen för revidering av Eurodacförordningen och ändring av delar av viseringskodexen föreslås 6 år som åldersgräns för fingeravtrycksupptagning. I betänkandet *Klarlagd identitet* föreslås också 6 år som åldersgräns. Ur ett barnrättsperspektiv är det oerhört viktigt att kunna identifiera underåriga som uppehåller sig i landet och som kan behöva hjälp och stöd från myndigheterna för att inte riskera att fara illa, utsättas för brott eller själva hamna i kriminalitet. Med beaktande av alla de olika intressen som noggrant måste vägas mot varandra anser Moderaterna att åldersgränsen för tagande av fingeravtryck med stöd av 9 kap. 8 § UtL bör vara 6 år i stället för nuvarande 14 år.

Moderaterna anser att utlänningslagens och utlänningsförordningens regler om uppgifts- och underrättelseskyldighet behöver ses över för att bättre svara upp mot olika myndigheters behov. För att exempelvis minska riskerna för felaktiga utbetalningar bör Migrationsverkets uppgiftsskyldighet i förhållande till Försäkringskassan utvidgas. Vidare avser underrättelseskyldighet enligt utlänningslagstiftningen huvudsakligen en skyldighet för en beslutande eller handläggande myndighet att informera annan berörd myndighet om ett fattat beslut. Moderaterna anser att skyldigheten behöver omfatta många fler situationer. Det kan handla om information till Migrationsverket i de fall en person visar upp en pass- eller identitetshandling, för att säkerställa att det inte är information som Migrationsverket saknar. Det kan också handla om uppgifter som indikerar att en person aldrig borde ha fått skyddsstatusförklaring och beviljats uppehållstillstånd (se mer under avsnittet om återkallelseärenden). Dessa frågor är även nära kopplade till sekretess- och dataskyddslagstiftningens hämmande inverkan på effektiv informationsöverföring. Regeringen bör därför göra en större översyn av sekretess- och dataskyddslagstiftningen där utgångspunkten bör vara att det ska införas en ny huvudregel som innebär att berörda myndigheter ska kunna dela relevant information (se Moderaternas motion *Ett väl fungerande återvändande*).

Skärpta regler för främlingspass

Det är orimligt att en utlänning gång på gång kan beviljas ett främlingspass oavsett hur många gånger utlänningen förlorat sitt pass. Bestämmelserna om främlingspass för skyddsbehövande måste skärpas ytterligare, exempelvis genom att ett främlingspass inte ska beviljas om det under den gångna femårsperioden redan har utfärdats två pass. Undantag från denna regel ska endast göras i fall där det är uppenbart att inget missbruk föreligger. Vidare bör det i undantagsfall vara möjligt att utfärda ett främlingspass med mycket kort giltighetstid och med en sträng begränsning i giltighetsområde, exempelvis endast ett land utom Sverige. Det torde finnas goda förutsättningar att förena detta med Sveriges EU-rättsliga förpliktelser. Frågan bör, trots de nyligen genomförda förändringarna, utredas särskilt.

De grunder som gäller för återkallelse av pass enligt passlagen ska i möjligaste mån också gälla för främlingspass och resedokument. Det torde finnas utrymme för mer långtgående förslag. Moderaterna anser därför att regeringen snarast ska återkomma med förslag om detta i den utsträckning internationella regler tillåter.

Utlänningskontroller

Inre utlänningskontroller måste vara en integrerad del av Polismyndighetens verksamhet. Antalet inre utlänningskontroller behöver kraftigt öka och Polismyndigheten ska ges effektivare verktyg och fler befogenheter. Fler myndigheter ska få uppdrag att samverka med Polismyndigheten, genom till exempel underrättelseskyldighet om de kommer i kontakt med en person som saknar uppehållstillstånd i Sverige. Regeringens utredare har i betänkandet *Klarlagd identitet* presenterat flera förslag i syfte att stärka möjligheterna att klargöra människors identitet, som Moderaterna står bakom. Tyvärr valde regeringen att inte gå vidare med flera av förslagen i betänkandet. Moderaterna anser exempelvis att det ska vara möjligt för polisen att vid grundade skäl omhänderta och tömma till exempel mobiltelefoner i syfte att klargöra en persons identitet och medborgarskap. En möjlighet att ta dna-prov vid inre utlänningskontroller skulle också höja säkerheten vid identifiering. Möjligheten för polisen att ta dna-prov vid inre utlänningskontroller bör därför utredas. Även frågan om möjligheten att göra husrannsakan i samband med inre utlänningskontroll bör på nytt utredas närmare.

Mot bakgrund av de senaste årens migrationskris och bristande gränskontroller bör bestämmelsen om att ta fotografi och fingeravtryck m.m. vid en inre utlänningskontroll vara tvingande.

Migrationsverket har vid ett flertal tillfällen för regeringen påtalat ett behov av ökat stöd för upptagning, lagring och användning av biometri i myndighetens verksamhet. Ytterst är det en säkerhetsfråga. Vissa förbättringar har skett, men Moderaterna anser att Sverige behöver säkerställa att det inte finns en diskrepans mellan det utrymme för biometrisk behandling som framgår av EU-rätten och det stöd som framgår av nationell rätt.

Människosmuggling

Den som cyniskt utnyttjar andra människors utsatthet för egen vinning bör få ett kännbart straff. Straffen i Sverige för grov och organiserad människosmuggling bör skärpas väsentligt. Därtill bör Sverige driva på för höjda straff för människosmuggling i det EU-rättsliga regelverket.

Medicinska åldersbedömningar

Det är av stor vikt att det finns ett väl fungerande och rättssäkert system för medicinska åldersbedömningar i Sverige. Att systemet med åldersbedömningar fungerar väl är viktigt av flera skäl. Det handlar om att barn inte ska blandas med vuxna, om tilliten till systemet och om kostnader för mottagandet. Den som nekar att medverka i en medicinsk åldersbedömning då åldern är oklar ska behandlas som vuxen om det inte föreligger synnerliga skäl. Det är välkommet att en utredning, efter att ha varit aviserad under en lång tid, nu arbetar med frågan. Att Sverige inte hade ett fungerande system för medicinska åldersbedömningar, kan delvis förklara varför cirka 40 procent av samtliga personer som under år 2015 anlände till EU på egen hand och uppgav en ålder under 18 år, valde att söka sig till Sverige.

Rättssäkerhet i asylprocessen

År 2011 utförde Migrationsverket i samverkan med UNHCR en studie av Migrationsverkets utredning av och beslut om internationellt skydd. Mycket har hänt sedan dess. Migrationsverkets organisation har förändrats, både organisatoriskt och storleksmässigt. Dessutom har ny praxis och nya lagstiftningar kommit på plats. Moderaterna vill därför att en ny studie av kvalitén i den svenska asylprocessen genomförs. Detta bör ske genom en oberoende utredning, gärna i samråd med UNHCR och andra relevanta aktörer. Utredningens uppdrag bör vara brett och innebära en analys av rättssäkerheten hos Migrationsverket och domstolarna samt andra aktörer som är del i asylprocessen. I en sådan utredning bör även ingå att analysera nämndemannasystemet i migrationsmål utifrån ett rättssäkerhetsperspektiv. Det är av största vikt att det svenska asylsystemet både är rättssäkert och uppfattas ha en mycket hög rättssäkerhet.

Återkallelseärenden

Enligt skyddsgrundsdirektivet är det en beviljad skyddsstatus som är det centrala och det som ger skydd och rättigheter, medan statusens betydelse inte framgår på samma sätt av utlänningslagens systematik. Det svenska systemet är uppbyggt kring att det är uppehållstillståndet som ger skydd och rättigheter. Det är vidare viktigt att ha i åtanke att reglerna skiljer sig åt mellan flyktingar och alternativt skyddsbehövande.

Återkallelseärenden har enligt Moderaterna inte haft den prioritet som de bör. Av en rapport från riksdagens utredningstjänst framgår att Migrationsverket år 2016 avgjorde 2 900 ärenden om återkallelse av uppehållstillstånd och 2017 avgjordes 3 300 ärenden. De två efterföljande åren ökade antalet ärenden med ungefär 1 000 ärenden per år för att år 2020 öka till 14 000 ärenden. Fram till i början av juli i år hade 13 200 ärenden avgjorts. Det stora antalet ärenden om återkallelse av uppehållstillstånd 2020 och 2021 beror på att Migrationsverket under dessa år avgjorde ett stort antal ärenden (omkring 20 000 ärenden) som inte hanterats trots att personens bosättning upphört. För återkallelse av statusförklaring låg siffrorna under motsvarande tidsperiod på mellan 200 och 1 235 avgjorda ärenden. Som mest återkallades statusförklaringen i 325 ärenden, vilket var år 2019.

Mot denna bakgrund, och återkommande uppgifter om att personer som beviljats asyl i Sverige återvänder till sina hemländer, bör Migrationsverket ges ett särskilt uppdrag att prioritera och driva återkallelseärenden, dvs både i fråga om statusförklaring och i fråga om uppehållstillstånd. Vad gäller återkallelse av uppehållstillstånd finns i dagens lagstiftning möjlighet till återkallelse om en utlänning medvetet lämnat oriktiga uppgifter eller medvetet förtigit omständigheter som varit av betydelse för att få tillståndet. Denna möjlighet bör användas i större utsträckning liksom de utökade möjligheter som en dom från EU-domstolen ger att återkalla en status som alternativt skyddsbehövande i ärenden där personen från början inte uppfyller kraven för sådant skydd (C-720/17, Bilali). En utredning av Migrationsverket bör alltid genomföras skyndsamt då man tar emot tips eller uppgifter som ger anledning att tro att uppehållstillståndet beviljats på felaktiga grunder.

Vidare bör det ses över vilka rutiner respektive regeländringar som behövs för informationsöverföring och informationsplikt till Migrationsverket exempelvis ifall det framkommer uppgifter som indikerar att en person upphört att vara flykting eller alternativt skyddsbehövande eller aldrig borde ha fått skyddsstatusförklaring och beviljats uppehålls-

tillstånd. Det kan exempelvis handla om att en utlänning återvänt till det land där personen uppgett sig ha ett skyddsbehov.

Om en person vistas i Sverige längre än fyra år krävs synnerliga skäl för att ett uppehållstillstånd ska kunna återkallas. Det innebär att även den som har fått uppehållstillstånd på felaktiga grunder i praktiken ges rätt att stanna i Sverige om det inte upptäcks inom fyra år. Vi vill se en översyn av reglerna gällande återkallelse, och tidsfristen för när det ska krävas synnerliga skäl att återkalla ett uppehållstillstånd bör tas bort.

Korta handläggningstider

För att säkerställa att den som beviljas uppehållstillstånd snabbt får del av integrationsåtgärder och att den som ska lämna landet inte får en särskild anknytning till Sverige, är det av central vikt att handläggningstiderna är korta. Det innebär även lägre kostnader för det offentliga. Dessutom minskar det psykiska lidandet som många asylsökande känner till följd av lång tid i ovisshet. En asylansökan bör som regel avgöras inom sex månader. Det är viktigt att myndigheten fortsätter att arbeta för att hålla sig inom författningsstyrda handläggningstider. I dag kan ett avslagsbeslut överklagas inom tre veckor från det att beslutet delgavs. I andra länder, till exempel Tyskland och Österrike, är överklagandefristen två veckor. I Tyskland är vidare överklagandefristen en vecka för beslut i ärenden som bedöms vara uppenbart ogrundade. Riksdagen har i betänkande 2020/21:SfU15 uppmanat regeringen att återkomma till riksdagen med förslag på kortare överklagandetid för beslut om avvisning med omedelbar verkställighet. Det är viktigt att regeringen snarast återkommer med ett sådant förslag.

Begränsa rätten till eget boende för asylsökande

Enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. tillåts en asylsökande bosätta sig var som helst i landet genom eget boende, s.k. EBO. Ungefär hälften av asylsökande väljer EBO, till exempel hos släkt eller vänner. Många kommuner har stora problem med de negativa effekterna och utredningar visar att EBO sannolikt förstärkt boendesegregationen. Trångboddhet är redan ett stort problem i flera kommuner och rätten för asylsökande att välja eget boende förvärrar denna problematik.

Regeringen har genomfört ändringar i EBO-lagen, vilket innebär att en asylsökande som bosätter i sig i ett område som av kommunen pekats ut som socioekonomiskt utsatt inte har rätt till dagersättning. Enligt uppgifter från Migrationsverket har man inte kunnat se någon effekt av lagändringen. Många väljer att bosätta sig i de utpekade områdena trots att de förlorar sin ersättning.

Moderaterna vill istället att möjligheten till EBO under asyltiden begränsas till att endast gälla asylsökande med en egen arbetsrelaterad inkomst. Övriga ska bo på boenden som Migrationsverket tillhandahåller. Det skulle underlätta myndighetens kontakt med de asylsökande och korta handläggningstiderna, samtidigt som det skulle underlätta myndighetens återvändandearbete.

En asylsökande ska vara skyldig att vara tillgänglig för Migrationsverket. Tyskland har i dag en bestämmelse som innebär att en person behöver anmäla sin frånvaro samt kontaktuppgifter om han eller hon planerar att lämna en delstat (förbundsland) i mer än tre dagar. Det är en åtgärd som Tyskland använder för att förebygga att personer avviker. Sverige bör införa en liknande bestämmelse. En person som då registreras som avviken

förlorar sin rätt till boende och dagersättning, då han eller hon skrivs ut från mottagningssystemet. Asylärenden kan också komma att avskrivas med motivering att det saknas förutsättningar att pröva asylansökan om personen inte är tillgänglig för Migrationsverket. På detta sätt används myndighetens begränsade resurser till de som fullföljer sin asylansökan och samarbetar med myndigheterna.

Migrationsprocessens kostnader

Det behövs en ökad kostnadskontroll i Migrationsverkets verksamhet. Därför vill Moderaterna att stödboenden och schablonersättningar ska användas i mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar i större utsträckning. Vi vill också att Statskontoret snabbt utreder om det finns förutsättningar att sänka de takpris som i dag finns vad gäller asylboenden samt om nuvarande avtalstider för dessa boenden är lämpliga eller bör förändras.

I dag kan den som bor på till exempel ett HVB-hem, och därmed försörjs av offentliga medel, få efterlevandestöd om en eller båda föräldrar är avlidna. Moderaterna anser att detta inte är rimligt. Om man bor på ett HVB-hem, ett familjehem eller på ett stödboende ska man inte ha rätt till efterlevandestöd. Socialdepartementet har i Ds 2020:27 tagit fram ett sådant förslag. Detta bör genomföras skyndsamt.

Det finns i dag inget tak för hur många timmar med offentligt biträde som kan beviljas i asylprocessen hos Migrationsverket. I genomsnitt beviljas tio till tretton timmar. Exempel finns på EU-länder som inte på samma sätt som Sverige erbjuder kostnadsfritt offentligt biträde i första instans. Nederländernas modell ligger närmast Sveriges, men man har där ett tak på åtta timmars ersättning. Moderaterna vill att ett tak införs på max åtta timmar med offentligt biträde som beviljas för asylsökande i första instans.

Den europeiska dimensionen

Sverige tar tillsammans med ett fåtal andra länder emot en oproportionerligt stor andel av alla asylsökande som kommer till EU. Så kan det inte fortsätta att vara. EU behöver nu gå från låsningar till att få till stånd en gemensam fungerande migrationspolitik på EU-nivå.

Även om antalet migranter som söker sig till EU som helhet har minskat till följd av pandemin, så sökte sig åtta gånger fler migranter till Kanarieöarna under år 2020 jämfört med år 2019. Även till Italien har det kommit fler migranter under förra året jämfört med året dessförinnan. 4 miljoner migranter befinner sig också i Turkiet, i EU:s direkta närområde. Antalet irreguljära migranter väntas därtill öka igen när pandemin är över.

Situationen i lägren i gränsländerna och de många dödsfallen på Medelhavet är ett europeiskt misslyckande med enormt mänskligt lidande som följd. Samtidigt får sex av tio som söker asyl i EU avslag i första instans. Den ekonomiska migrationen tränger undan dem med asylskäl, på flykt från krig och förföljelse, ofta kvinnor och barn. Enligt en rapport från Europeiska revisionsrätten har sedan 2008 omkring en halv miljon icke-EU-medborgare årligen ålagts att lämna EU på grund av att de har rest in i eller vistats i unionen utan tillstånd. Men i praktiken återvänder mindre än en femtedel av dem till sina hemländer utanför Europa. Det slås fast att EU:s nuvarande återvändandesystem är mycket ineffektivt, vilket leder till motsatt effekt och främjar snarare än motverkar irreguljär migration.

Europas migrationspolitik är på väg att reformeras, i arbetet med den så kallade migrationspakten. Det är ett genuint svenskt intresse att även EU går mot en stramare migrationspolitik. Det svenska asylmottagandet påverkas i stor utsträckning av EU:s regelverk och situationen vid EU:s yttre gräns. Sverige bör vara drivande i att EU förstärker det europeiska gränsskyddet. Det behövs bättre kontroller av vilka som kommer till EU, snabbare och rättssäkra asylprocesser och ett effektivt återvändande. Det enskilt viktigaste är att politiken gör större åtskillnad mellan de som har asylskäl och ekonomisk migration. Att kraftigt minska den ekonomiska migrationen skulle medföra en betydligt lägre invandring.

Ansvar för att ta emot asylsökande behöver delas mer rättvist mellan medlemsländerna, utan att det ställs krav på en tvingande omfördelning av mottagandet. Ett sådant tvång kommer inte leda till en mer fungerande politik eller vinna gehör hos medborgare och medlemsländer. Däremot behövs det nya regler som ökar solidariteten. Medlemsländerna ska kunna bidra på olika sätt till den gemensamma politiken, exempelvis till gränskontroll eller återvändande eller med ekonomiskt stöd. Hänsyn ska också tas till hur stort mottagandet av asylsökande varit historiskt i medlemsländerna. För att uppnå en mer ordnad situation vid yttre gräns bör EU på sikt övergå till att asylprövning sker utanför unionen, i ett säkert tredjeland. Det skapar en laglig väg till EU och motverkar människosmuggling.

EU:s utvecklingsbistånd, tillsammans med handelspolitiken, utgör ett viktigt verktyg för att motverka ekonomisk migration till unionen. Detta genom att bidra till att utrota fattigdom, stötta demokratiutveckling, stärka skyddet för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer samt öka möjligheterna till utbildning och arbete. Därtill bör EU ställa krav på mottagarländerna att de också samarbetar kring migrationshantering. Sverige behöver vara pådrivande för migrationssamarbete med fler länder utanför EU, både bilateralt och på EU-nivå.

EU-migranternas rätt till sociala trygghetssystem

Moderaterna vill se en uppstramning av EU:s regler för när EU-migranter kvalificerar sig till de sociala trygghetssystemen. Den som är i Sverige för att arbeta och är medborgare i ett annat EU-land bör exempelvis inte få utbetalt till sig mellanskillnaden mellan barnbidrag i Sverige och barnbidrag i hemlandet för barn som bor i hemlandet tillsammans med den andre föräldern. Så är fallet i dag.

Kvalificering in i välfärden genom eget arbete

Sverige ska vara ett samhälle där vi tar hand om varandra, men där alla också förväntas bidra. Den som är ny i Sverige ska få en låg och enhetlig ersättning för att klara sitt uppehälle. Över tid ska en nyanländ sedan kunna arbeta sig in i samhället och ta del av sociala förmåner och bidrag. Detta ska dock vara resultatet av egen ansträngning, och inte enbart bosättning. Kvalificeringen ska ske i takt med att man jobbar, betalar skatt och blir svensk medborgare. Det är både rimligt och rättvist. Sverige har idag generösa ersättnings- och bidragssystem där flera bidrag är bosättningsbaserade istället för arbetsbaserade. Bosättningsbaserade bidrag innebär att nyanlända ges tillgång till de svenska socialförsäkringssystemen utan att ha arbetat och betalat skatt i Sverige. I ett läge där stora grupper nyanlända ska etablera sig på svensk arbetsmarknad är behovet av en

tydlig arbetslinje i bidragssystemen större än tidigare. Arbetslinjen innebär att man ska kvalificera sig till bidrag och välfärdsförmåner genom arbete. Att istället automatiskt få tillgång till den svenska välfärden när man kommer till Sverige riskerar dels att minska drivkrafterna att arbeta, dels att förtroendet för de svenska bidragssystemen ifrågasätts. Det leder också till onödigt höga kostnader.

Förutom att bidragssystemens utformning påverkar de ekonomiska drivkrafterna till arbete, så är detta också en viktig faktor i valet av land när man migrerar. Forskning visar att det finns ett starkt orsakssamband mellan ett mindre generöst bidragssystem och det aktuella landets invandring. I exempelvis Danmark minskade invandringen med 5 000 personer per år när ersättningen till nyanlända halverades. Minskningen skedde snabbt efter införandet, och detta kan sannolikt också förklaras av att Danmark samtidigt bedrev en informationskampanj i utländska medier om de förändringar som skett.

Moderaterna menar att den som kommer till Sverige bör få full tillgång till svenska bidrag och ersättningar enbart genom eget arbete eller genom permanent och laglig bosättning i Sverige. I annat fall bör ersättningarna begränsas till en grundläggande generell trygghet. Successiv kvalificering till välfärden utöver etableringsersättningen stärker drivkrafterna till arbete och integration samt minskar den ekonomiska belastningen på systemen.

Förslaget innebär att kvalificering ska krävas för bland annat följande bidrag i socialförsäkringsbalken: full föräldrapenning, flerbarnstillägg, adoptionsbidrag, omvårdnadsbidrag, bilstöd, merkostnadsersättning, omställningspension och särskilt pensionstillägg, sjukpenning och rehabiliteringspenning i särskilda fall samt assistansersättning enligt lagen om assistansersättning. Denna lista ska dock inte ses som uttömmande. Att genomföra en reform av detta slag kommer kräva en bredare utredning som omfattar flertalet bidrag samt en utformning av kvalificeringsmodellen som är förenlig med EU-rätten.

Återinförd registreringsplikt för EES-medborgare

Moderaterna vill se en återinförd registreringsplikt för EES-medborgare som har uppehållsrätt. Bestämmelsen togs bort efter att EU-kommissionen riktade kritik mot Sverige. I grunden handlar det om att en registreringsplikt för EES-medborgare efter tre månader inte kan förenas med en senare folkbokföringsregistrering. Ett förfarande med dubbla registreringar riskerar således att strida mot EU-rätten. Utgångspunkten bör vara att samla registreringarna vid en tidpunkt. Den EES-medborgare som har uppehållsrätt och en vistelse som antas överstiga tolv månader blir folkbokförd och får därmed även ett personnummer. EES-medborgaren som har uppehållsrätt och en vistelse i Sverige på under tolv månader ska inte folkbokföras utan ska i stället registreras. På detta sätt får EES-medborgaren som folkbokförs tidigare ett personnummer och samordningsnummers giltighetstid kan begränsas till max 12 månader.

I särskilda fall, om det finns rimliga tvivel, får en medlemsstat kontrollera om kraven för uppehållsrätt är uppfyllda. Ansvaret för registrering av EES-medborgare kan till exempel läggas på Skatteverket, som vid rimliga tvivel överlämnar till Migrationsverket att kontrollera om förutsättningarna för uppehållsrätt är uppfyllda. Om så inte är fallet bör Migrationsverket antingen uppmana EES-medborgaren att inom en viss tid lämna landet alternativt besluta om utvisning.

Uppenbart ogrundade ansökningar

Det svenska asylsystemet missbrukas tyvärr på flera olika sätt. Det handlar alltför ofta om kriminella upplägg med personer som kommer från länder där de asylsökande får avslag i hög utsträckning i förhållande till antalet sökande. Exempel på sådana länder är Ukraina och Georgien. Det är välkommet att en förteckning över så kallade säkra länder nu har kommit på plats. Det var någonting som vi moderater efterfrågat under lång tid. Regelverket går dock inte så långt som skulle krävas för att det verkligen skulle fylla sitt syfte. Länder som borde kunna betecknas som säkra finns inte med på listan. Riksdagen har därför gett regeringen tillkänna att den bör utreda möjligheten att tillämpa bestämmelserna på delar av ett land eller vissa grupper. Riksdagen har också gett regeringen tillkänna att den bör återkomma med ett förtydligande och vid behov förslag till lagändringar gällande möjligheterna att ta en person i förvar, alternativt använda elektronisk fotboja på personen, i samband med beslut om avvisning med omedelbar verkställighet samt utreda vilka vidare åtgärder som kan vidtas för att förbereda och skynda på återvändandearbetet i dessa fall. Dessa förslag bör prioriteras av regeringen.

Det faktum att bedömningarna av vilka länder som kan sättas upp på en säkra länderlista varierar mellan medlemsstaterna tyder på att det finns ett visst utrymme för politiska avvägningar. Dessa bör regeringen bära ansvaret för, och inte Migrationsverket. Det är även problematiskt att Migrationsverket både beslutar om förteckningen och samtidigt uppträder som den enskildes motpart i domstolsprocessen. Vi menar därför att regeringen bör ansvara för förteckningens framtagande, men i nära samråd med Migrationsverket.

Vidarebosättningar (kvotflyktingar)

Kvotflyktingarna tillhör några av världens mest utsatta människor. På sikt vill Moderaterna se ett volymmål för flyktingmottagande och en övergång till ett renodlat kvotflyktingmottagande, där alla asylansökningar prövas utanför EU:s yttre gräns. På så sätt får de som beviljas uppehållstillstånd en säker väg till Sverige och vi kan sätta stopp för människosmugglarnas hänsynslösa utnyttjande av utsatta flyktingar.

I väntan på volymmål och ett mer ordnat kvotflyktingssystem kan dock svensk invandringspolitik inte styras utan hänsyn till det omfattande asylmottagande vi haft och fortfarande har samt de utbredda integrationsproblem som invandringen lett till.

I och med migrationsöverenskommelsen 2015 ökade Sveriges mottagande från 1 900 till 5 000 kvotflyktingar om året. Det gör Sverige till ett av världens största mottagarländer sett till både befolkningens storlek och i absoluta tal. Sverige var förra året det land som tog emot näst mest kvotflyktingar i världen efter USA. Till dess vi har en ordnad och stram invandring med ett volymmål på plats behövs en ny inriktning för mottagandet av kvotflyktingar.

Sverige bör återställa nivån på kvotflyktingmottagandet till 1 900 kvotflyktingar per år. Nivån ska gälla till dess att volymmålet är på plats och tillräckliga åtgärder vidtagits för att det ska kunna nås.

Sverige bör, likt flera andra länder, ställa krav till FN-organet UNHCR när det gäller vilket underlag kvotflyktingarna ska väljas från. Det gäller krav på integrationsförmåga alternativt att i större utsträckning ta emot kvinnor, flickor och hbtq-personer.

Skydd för tolkar m.fl.

Frågan om skydd för tolkar och andra som bistått svenska styrkor i utlandet har aktualiserats i och med att svenska styrkor har lämnat Afghanistan. På lång sikt behöver frågan om skydd för lokalanställda, såsom tolkar, som ställer sig till svensk försvarsmakts förfogande regleras på ett mer förutsebart sätt. Det är under all kritik att ett sådant arbete inte redan gjorts. Problematiken lyftes redan i den så kallade Afghanistanutredningen (SOU 2017:16) som framhöll att det just ”saknats en fastlagd policy för hanteringen av lokalanställd personal i Afghanistan”. Regeringen har dock inte tagit tag i frågan därefter. Så länge Sverige planerar att sända trupp till utlandet kommer liknande situationer med stor sannolikhet att uppstå på nytt och vi behöver en tydlig och ordnad hantering av detta.

För den som riskerar sin egen säkerhet i den stund man ställer sig till svensk försvarsmakts förfogande bör det redan i rekryteringsskedet stå klart att Sverige kommer att ta sitt ansvar för den enskildes säkerhet samt hur detta kommer att gå till. Detta är centralt såväl för den enskildes säkerhet som av försvarspolitiska skäl. Regeringen bör därför snarast tillsätta en utredning som ser över frågan och lägger fram ett förslag på hur liknande situationer ska hanteras i framtiden.

Maria Malmer Stenergard (M)

Mattias Karlsson i Luleå (M)

Katarina Brännström (M)

Arin Karapet (M)

Ann-Sofie Alm (M)